

Zuby pohroma huby

Jára Cimrman

Jára Cimrman - dentista

Na dušičky roku 1901 koupil Cimrman věnec a svíci a vypravil se vlakem z Prahy do Vídně, aby zjistil, zda jeho rodiče ještě žijí. Většinu cesty hleděl v zamyšlení z okna a všiml si zvláštního jevu. Dobrá polovina hlídačů strážních domků u trati má špatný chrup. Někteří salutovali vlaku s tváří ovázanou šátkem, jiní cenili na cestující své bezzubé dásně. Tehdy si Cimrman uvědomil, že tito lidé připoutaní dnem i nocí k železničnímu provozu potřebují jeho M6 daleko víc, než lidé ze samot. A tak ihned co doma ve Vídni zjistil, že jeho rodiče jsou ještě naživu, prodal věnec i svíci a za ztržené peníze si zhotovit speciální liti nové kolo pro svůj zubařský trakař. Kolo svým profilem umožňovalo jízdu po jedné železniční kolejnici. Tím začala jeho dentistická mise po vechtrovnách a malých nádražích. Představíme-li si, že za sedm let oběhl se svým trakařem celou českomoravskou železniční síť, měřící tehdy 6280 kilometrů, a že vzdálenost mezi pražci Rakousko-Uherských železnic činila přesně devadesát centimetrů, je Cimrmanův krokový defekt vysvětlen.

Na závěr zbývá už jen dodat, že poté co ho 1. září 1908 zaskočila změna jízdního řádu z letního na zimní, dostal se Cimrman se svým trakařem před rychlík Praha-Budějovice a v zoufalém úprku, se supící lokomotivou v zádech, vykolejil v polích u staničky Středoplký. U tamního vechtra - Přemysla Hájka - strávil pak na lůžku celou zimu a napsal tam svou železniční hru Švestka, kterou uvidíte ve druhé půli dnešního večera.

Vážení přátelé, pozdržme se ještě u dentistického tématu. Znechucen a unaven svým zubařským trmácením po mlýnech a vechtrovnách, napsal Cimrman příručku s poněkud pesimistickým titulem: Zuby pohroma huby. V úvodu se až rouhačsky obořil rovnou na Pána Boha. Přiznal mu, že lidské tělo jako celek je dokonale fungujícím agregátem, až na jedinou součástku, a tou je právě chrup. Nechápal proč nástroj sloužící k pouhému mechanickému drcení potravy obdařil stvořitel něčím tak nepotřebným a zákeřným, jako jsou nervy. Proč by zuby, ptá se Cimrman, nemohly být nějakým druhem necitlivé rohoviny, jakou je třeba kopyto či kravský roh. Koúsáním by se takové zuby obrušovaly, ale stejně jako například nehty by neustále dorůstali. Cimrman dále píše: I starý člověk by s takovými ústními paznehty dobře vypadal, správně artikuloval a bez potíží žvýkal. A co je nejpodstatnější, tato mnou navrhovaná zubní kopyta by nikdy nebolela.

Podobně jako Sigmund Freud uvádí Cimrman řadu příkladů ze své bohaté praxe. Jestli-pak ses, Pane Bože, díval, ptá se Cimrman chybujícího Stvořitele, když jsem v prosinci loňského roku přijel k hlídači trati v Poříčanech Josefu Málkovi? V boční cihlové

stěně vechtrovny zela díra, jak nešťastný železničář celou noc tloukl hlavou do zdi. S jeho osmičkou vpravo dole v oteklé dásni jsem kleštěmi nepohnul. Uvázal jsem tehdy nešťastníka za inkriminovaný zub k závoře a díky dobrému zpřevodování zvedl jsem ho zaň nahoru. Zub však nepovolil. Teprve když sebou visící Málek trhl, jak zasalutoval, projíždějící kolínské sedmičce, osmička a povolila.

Fenomén bolesti nebyl jediným zlem, které Cimrmana trápilo. Potýkal se i s případy, kdy se k silné bolesti přidalo něco ještě silnějšího. Strach ze zubaře. Velice názorně to ilustruje případem vechtra Pekárka z Kunčic u Vrchlabí. Cituji. Pekárek mě několikrát zoufale telegrafoval, že ho nesnesitelně bolí zub. Bylo mi jasné, že jedná o trojku vpravo nahoře, neboť jiných zubů již Pekárek neměl. Neprodleně jsem se za ním vypravil, abych její bolestivého solitéru zbavil. Když jsem však dorazil na místo, našel jsem vechtrovnu prázdnou. Věděl jsem dobře, jak příšerně se mne Pekárek bojí, a tak jsem volal, Pekárku vylez, vím, že jsi tady. A abych její vylákal z úkrytu, uchýlil jsem i k malé lži. Pekárku, mám nový vynález - bezbolestné kleště. Nevěřím vám, ozvalo se pod podlahou. Zvedl jsem poklop v rohu vechtrovny a Pekárka jsem za límec vytáhl ven. Vtlačil jsem ho násilím do židle, sedl jsem mu rozkročmo na klín a stiskem čelistního kloubu jsem mu otevřel chřtán. Tu se však ukázalo jakou sílu dokáže v člověku probudit strach. Pekárek se vzepjal, smýkl mnou do kouta a vyrazil ven.

Pronásledoval jsem ho podél železničního pešuňku dobrý kilometr, a když jsem ho už už držel za šosy, vytrhl se mi a naskočil do kolema projíždějícího osobního vlaku. Naskočil jsem též a došel o k riskantní honičce po střeších vagónů, která skončila až na tenderu za lokomotivou. Povalil jsem Pekárka na uhlí a zaklekl mu paži. Ale teprve s pomocí strojvedoucího, topiče a jeho lopaty - s lokálním anestetickým účinkem - se mi podařilo Pekárkům špičák extrahovat. A já se Tě, Pane Bože, ptám, takhle sis to přál?

Činorodý Cimrman se však ve své práci nespokojil jen stížnostmi na omyly, jichž se dopustil nejvyšší konstruktér. Jeho snem byla dokonalá zubní náhrada. Problémem byl materiál. První pokusy dělal Cimrman s ocelí. Ocelový chrup kousal dobře, byl však těžký, železo vylučovalo do úst odporné chuťové látky a vlídně ne působil ani ocelový úsměv.

Lepších výsledků dosáhl s hliníkem, jehož měkkost kompenzoval Cimrman na kousacích plochách alpakou. Tato protéza byla vzhlednějšší, lehčí, dobře zpracovávala potravu, ale mezi hliníkem a alpakou vznikala elektrický článek. V ústech to vyvolávalo nepříjemné brnění a v noci tyto zuby dokonce svítily. To bylo na jednu stranu praktické, neboť uživateli této náhrady stačilo otevřít ústa a mohl bez potíží číst. Ale na druhou stranu se rodinní příslušníci, zejména děti, těchto čtenářů báli. Volali: babi už

nečti, dědo zhasni apod.

Dá se říci, že v hledání vhodného materiálu pro zubní náhrady C
imrman neuspěl. Pokud nepovažujeme za úspěch jeho sádrovou prot
ézu Veselý železničář. Stejnojmenná akce - Veselý železničář -
proběhla na trati Vídeň - Praha v roce 1907 u příležitosti císa
řovy plánované návštěvy Českých zemí. Ministerstvo drah vědělo,
že František Josef I. má rád zdravé a spokojené státní zaměstn
ance. Stejně dobře však vědělo, v jak žalostném stavu je chrup
většiny železničářů. Proto objednalo u Cimrmana 750 levných zub
ních protéz z bílé sádry k jednorázovému použití. Nádražní pers
onál si je měl nasadit právě jen na těch několik vteřin zářivéh
o úsměvu, kterým pozdraví staříčkého mocnáře v okně projíždějíc
ího vlaku.

Ale co se nestalo. Císař byl náladou na trati nadšen do té míry
, že poručil v Benešově zastavit, aby přednostovi stanice osobn
ě potřásl rukou. Na to však nebyla Cimrmanova zubní náhrada kon
struována. A když měl přednosta, Jaromír Dušek, odpovědět na cí
sařův dotaz, jak je u Dráhy spokojen, místo odpovědi mu vyšla z
úst jen bílá kaše a poprskal mocnáře sádrovou drtí.